

Előfizetési árak:

Égész évre 16.— frt
Félévre 5.—
Negyedévre 2.50
Egy hóra 1.—
Egyes szám 4 kr

Megjelenik minden nap, vasárnap kivételével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Főpiaz, a város házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasábos petit soronkint 5 kr-ával számítottak.

Az osztrák válság.

Debreczen, április 3.

(G) Az osztrák választások eredménye nyilatkozik meg abban a válságban, a mely tegnap a Bádeni miniszterium lemondásával beállott. A választások befejezése óta a kormány a képtelen pártalakulások folytán arra kellett hogy törekedjék, hogy egy kormánypárti többséget alakítson.

Ez a törekvés kezdetben sikert ígért, mert Bádeni az új csehekkel akart szövetkezni s támogatásukért megígérte, hogy a cseh nyelvnek Csehországban és Morvaországban hivatalos nyelvül való használatát rendeletileg szabályozni fogja. A nyelvrendeletnek már meg kellett volna jelenni a hivatalos lapban, amikor az osztrák miniszterelnök a csehországi német haladó párt és a liberális nagybirtokosok heves ellenzésére vissza vonta a rendeletet.

A nyelvrendelet visszavonása tehát a közvetlen oka a Badeni kabinet válságának, amelyet az ujesehekkel való szövetkezésen kívül csak a lengyelek, a klerikálisok és az antiszemiták csoportosításával lehetett volna megakadályozni, amit meg a kormányon levő osztrák-német antiklerikális miniszterek tettek lehetetlenné.

A kitört válság a pártalakulások daczára is meglepő, mert méltán azt lehetett hinni, hogy az ujesehek, akik liberálisok voltak a multban, nem alkothatnak többséget a klerikálisokkal s ime most kisült, hogy az ifjucsek a nyelvrendelet árán akármilyen többségnek rendelkezésére állanak.

Az osztrák válság beálltával természetesen megint megindultak az ellenzéki hirtelések, hogy a kormányválság összefüggésben van a gazdasági kiegyezési tárgyalásokkal. Ezek a hirtelések minden komoly alapot nélkülöznek, mert amint fennebb kifejtettük, az osztrák krízis egyedüli oka a cseh nyelvkérdés, amelynek ezélbavett rendeleti szabályozásával szemben a németek az ellenzékbe mentek volna át s így Bádeninek többsége nem lehetett.

Többség nélkül pedig csak az ellenzék tud kormányozni — fantáziában.

Külföld.

Az osztrák krízis.

A király *Badenit* bizta meg az új kormány megalkotásával. *Gauthsch*, *Gleispach* és *Weltersheimb* kijelentették, hogy megválnak tárczáiktól.

A porta és az osztrák trónbeszéd.

Megbízható helyen konstatálják, hogy az osztrák trónbeszédnek a külpolitikára vonatkozó része ugy a Jildiz-kioszkban, mint a portán nagy hatást tett.

Politikai hir.

Erdélyi Bécsben.

A király tegnap délelőtt 10 órakor magán kihallgatáson fogadta *Erdély Sándor* igazságügyminisztert.

A képviselőház ülése.

Budapest, április 2.

Tömött padsorok, tele karzat előtt indult a mai ülés. A szenzációt, melyet a lehető legmagasabb fokra emelt a sok reklám, az összeférhetlenségi bizottság jelentése képezte. Mielőtt azonban erre került volna a sor, *Bánffy Dezső* b. miniszterelnök benyújtotta az állami számvitel reformjára vonatkozó javaslatot. Majd *Szilágyi Dezső* elnök bejelentette *Pongrácz Anzelm* b. lemondását mandátumáról. *Várossy Gyula* *Sámuel Lázár*, *Benke Gyula*, *Neumann Ármin* és *Tolnay Lajos* újabb összeférhetlenségi esetet jelentettek be. Végül harmadik felolvasásban is megszavazták a tegnapi elfogadott javaslatokat.

Az ellenzék zajos „Halljuk”-ot eresztett meg, amidőn *Andrássy Tivadar* gr. állott föl és beterveztette a *Sámuel Lázár* és társaira vonatkozó összeférhetlenségi bizottsági jelentést.

— Kívánják az iratok felolvasását? — kérdezte az elnök.

Hogyne kívánnák! Hiszen ez a felolvasás mozgatja most az ellenzék egész tar-

T Á R C Z A.

Fővárosi levél.

(Meggabalyodás. — Minden marakodás vége. — Az ujságírók önfeláldozása. — Mi volna jó az ujságíróknak? — A kaszinó hareza. — Tudós és kaszinó tag. — Az öröklés tudománya és egy darabka harisnya.)

Budapest, márczius 3.

Altalános az el- és összegabalyodás — ezt hisszük és állítjuk mi ujságírók és talán a közönség el is hinné, ha látná. De nem látja. Mert amit az efféle jelenségek-ből meglátni lehet, az legföljebb egy-egy miniszter, vagy akár az egész kormány bukása lehet. Erről pedig legalább nálunk szó sem lehet. Az osztrák kormány már bebizonyította, hogy náluk, a Lajthán tul a gabalyodás általános és megvan, mert Badeni már beadta a lemondását. De mi még csak a párbajoknál tartunk, ámbár ez is elég veszedelmes körtünet.

De az mégis nevezetes egy dolog, hogy akár a jobboldal kapjon hajba a ballal, akár a hivatásos politikusok az ügyvédekkel, vagy a tőkepenzesekkel; és akárhogy marakodjanak ők egymás között, azért hogy van, vagy nincs zsiros állásuk és kipurják egymást a hivatalaikkól vagy nem turják ki: mindenféleképen az lesz a

vége, hogy az ujságíróknak kell miattuk megverekedniök, pedig ők nem tulságosan jobb vagy baloldaliak, nem ügyvédek és éppenséggel nem tőkepenzesek, semmitéle zsiros állásuk nincs és nem is lehet, hivaltalt pedig egyáltalán nem szoktak kérni soha.

Akkor azonban mit nekik Hekuba? Hát ők már olyanok, — ami látszhatik panaszkodásnak, de beválik diésekedésnek is. És legalább tudnának vivni, vagy löni! Amde hol van arra egy ujságírónak ideje, hogy megtanuljon banni a fegyverrel? Vagy látná jutalmát annak, hogy minden közérdekű kérdés azon fordul meg, hogy melyik ujságírónak lyukasztják ki a bőrét?

Ezen — mondjuk megható — föl-szólalásom, nem egészen céltalan. Mostanság, a nagy, általános összegabalyodás idejében kétségkívül sok szép állás fog megürülni, minthogy azokról a képviselő urak lemondani kénytelenek. Nagyon igazságos volna, ha az állásokat az — ujságírókkal töltenék be, akiknek az állásával, zsebével ez nagyon összefér és akik így tudnák legalább, hogy az ő fejüket miért verik be mindig, amikor megmondják az igazat. Pedig volt-e valaha ujságíró, aki nem igazat is irt volna?

Én magam kellő önfeláldozással azonnal késznek nyilatkozom 10—14

ilyen apró állás elvállalására. Annyi semmit, mint igen sok képviselő, én is értek hozzá és hajlandó és kész is vagyok érte ugyanolyan keveset dolgozni is.

Különben is mondhatom, hogy ezek a párbajok nem tartoznak a formalitások közzé. (Szegény *Kálmán József* esete is több volt valamivel az üres formalitásnál.) A napokban is volt egy ilyen kis formalitás. A párt hecczeli a maga ujságíróját és az megy bele a dologba nagy hazafisággal. Bebuknak az illető képviselővel egy földött lovagló csarnokba, lőnek kettőt, aztán vége. — Hát ennyi az egész. Csakhogy az ujságíró mögött, amint a fal mellett a lovagló iskola homokját letaposta, egy araszszal a fejétől jobbra, — ott kuporgott a faburkolatban egy jó nagy babnyi ólomdarab. Nem valami tulságosan nagy és nehéz, de egy ujságírónak ép elég, ha egy araszszal er-rebb megy. („Mély-e a seb, *Mercutio*?” Kérdik *Shakespere*-ben. „Nem olyan mély mint egy kut, nem is olyan széles, mint egy kapu, de nekem épen elég.”)

A meggabalyodás azonban most még a rendesnél is erősebb. Igaz, hogy a jogász ember, tehát az óriási többség erről nem tud semmit, valami különösen vele nem is törődik, de azért lehet mondani, hogy a zürzavar több kettőnél. Amikor a klubok állanak egymással szemben, akkor a harez elesuful, hogy úgy mondjam tár-

talmát, ami mindenesetre méltó equivalense az összeférhetlenségi martalócz mozgalomnak.

Az iratok felolvasása másfél órát vett igénybe.

Elsőnek Justh Gyula szólott az ügyhöz és alaki szempontból emelt kifogást az ítélet ellen. A bizottság ítéletéről neki is az a véleménye, hogy az tudomásul veendő. Ez kétségtelen, de csak akkor, ha az ítélet formailag kifogástalan. Itt azonban kifogásolható és pedig a szavazatok számánál fogva, mert jelen volt 8 tag és 4 szavazat állott egymással szemben, miután az elnök is csatlakozott a kisebbséghez. Ebben az értelemben határozati javaslatot adott be.

Pulszky Ágost igazat adott Justhnak addig, a meddig a házszabályok rendelkezéseihez tartotta magát. Csakhogy ezután Justh nagy hibába esett. Mert hányan szavaztak a bizottságban? Heten. Ebből a kompatibilitást kimondta 4, ellene szavazott 3, tehát 4 többség döntött. Így az elnök nem számít, mert csak a szavazók döntenek.

Az élénk helyesléssel fogadott felszólalás után Polónyi Géza, Visontai Soma és Komjáthy Béla Justh indítványát pártolták, Kiss Ferenc ellenben Pulszkyt.

Szentiványi Árpád, a nemzeti párt tagja a Ház színe előtt dezavualta a Polonyiék álláspontját s kijelentette, hogy az a felfogás, a melynek ők adtak kifejezést, nem a házszabályok helyes értelmezése.

A vita bezárása után Justh Gyula csak egész röviden ajánlotta ismét elfogadásra javaslatát, majd Pulszky Ágost tette ugyanezt s egyben czáfolta azokat a prókátori rabulisztikákat, amelyekkel egyik-másik ellenzéki szónok argumentált.

A Ház névszerinti szavazás utján a bizottság ítéletét 108 szavazattöbbséggel tudomásul vette.

Kölcsey és Debreczen.

A nagykárolyi Kölcsey-szobor leleplezése alkalmára (1897. április 4.) írta;

Kardos Albert.

A szomszéd Nagy-Károly ünnepre készül; folyó hó 4-ikén országos ünnep keretében leleplezi le Kölcsey Ferenc emléksobrát.

Kölcsey nem született Nagy Károlyban, életének sem sok részét töltötte benne s ha Nagy-Károly mégis szobrot emel a magyar irodalmi és közélet ez egyik legnemesebb alakjának, az csak a város polgárainak a lelkesedését bizonyítja, csak a Károlyi grófi család áldozatkészségét dicséri.

Debreczen nem nézheti ez ünnepet közömbösen s ha hivatalos képviselőt nem küld is, bizonyára sokan fogják közülünk a legnagyobb érdeklődéssel végig kísérni a szobor leleplezés minden mozzanatát. Érdeklődéssel, sőt kegyelettel, nemcsak azért, mert Nagy-Károly egy irodalmi, szónoki és politikai nagyságunk, a szó szoros értelmében egy jellem nagyság iránt rója le hálatartozását a Kölcseynek föllállított szoborral, hanem, mert Kölcsey és Debreczen szorosan össze vannak forrva egymással.

S mi ez alkalomból hadd elevenítsünk föl néhány emléket, melyek Kölcsey és Debreczen életében közösek, a melyek talán nem ösmeretlenek, de a melyek így összegyűjtve s egymás mellé állítva talán hozzájárulhatnak Kölcsey lelki fejlődésének megértéséhez, Debreczennek e század elején viselt irodalmi szerepe ismertetéséhez s a melyek mindenesetre némi világot vethetnek Kölcseynek és Debreczennek egymáshoz való viszonyára.

Debreczennek bizonyára a kollegium a legfőbb büszkesége, a kollegium pedig nemcsak több mint három százados multjával, híres könyvtárával, hatalmas épületével, nagy vagyonával dicsekedhetik, hanem főképp azzal, hogy benne nagy emberek tanítottak, s még nagyobbak növekedtek. — Ha a tanárok közül csak egyet-kettőt, a növendékek közül is csak egynehányat említünk, ha csak arra emlékezünk, hogy a kollegiumban tanított a mult században Maróthy, a jelenben Péczely, hogy a kollegiumban tanult a mult században Palóczy Horváth Adám és Csokonay, a jelenben Kölcsey Ferenc és Arany János, meg kell szállnia bennünket a tiszteletnek és kegyeletnek valahányszor a kollegium ódon falait látjuk, nevét halljuk. — De némi bosszúságot sem fojthatunk magunkba, ha elgondoljuk, hogy maga Debreczen városa mily keveset áldoz e nagyok iránti tiszteletnek, hogy maga a kollegium mily kevésse

használja e megbecsülhetetlen tradíciókat a tanítás és nevelés eszközeül?

Nem számítva, hogy a Csokonai-kultusz város és főiskola eléggé ápolja, van-e annak csak legkisebb jele, hogy a fentebb említett nagy szellemek itt szórta szót áldásos sugaraikat és itt emelkedtek fénylő magasságra? Van-e csak egyetlen utca, vagy ház, mely Maróthy-nak, Péczelynek nevét viselné? Áll-e emlékoszlop, mellszobor, emléktábla a kollegium falain kívül vagy belül, mely arra figyelmeztetné akár a város fiát, akár az idegent: „Szent ez a hely, mert itt egy Kölcsey vagy Arany élte ifjusági álmait és szötte költői áprándjait!”

De ne bocsátkozzunk most az emlékezés napján panaszokba és szemrehányásokba. Elég azt tudnunk, hogy Kölcsey Ferenc is Debreczenben töltötte gyermek- és ifju korát, ő is a kollegiumban tanulta végig az elemi, közép és felsőbb iskolákat.

Kölcsey maga számol be debreczeni életéről és tanulóságáról egy 1833 márcz. 20-án kelt Szemere Pálhoz intézett életrajzi adatokkal telt hosszú levélben.

E szerint 1796-ban hozták be Debreczenbe tanulni, a honnan csak 1809 őszén távozott.

Tizenhárom évet töltött tehát Kölcsey Debreczenben s a kollegiumban, mert bizonyára a kollegiumban járta az elemi s gymnaziumi osztályokat, bár a főiskolai levéltár nem őrzötte meg ez évek alsóbb osztályu tanulóinak névsorát. De a mikor nagy deák, novicius lett 1805-ben, mikor mint kollegiumi polgárnak subscribálnia kellett az iskola törvényeit, ott találjuk sajátkezü aláírását a felsőbb tanulók anyakönyvében a 203 lapon, a hol is a következőket olvashatjuk:

Seniore Stephano Eötvös

Anno 1805 die 19. Septembris.

Franciscus Kölcsey Álmosd.

A névsorban második helyen találjuk Kölcseyt, egy következő esztendőben első helyen, a mi azt mutatja, hogy körülbelül a legjobb tanuló volt a maga grádusában. Négy évig (1805—1809) hallgatta a felsőbb tanulmányokat és ez idő alatt valószínűleg megismerkedett mindazon előadásokkal, melyeket csak a bölcsesletről, jogból és theológiából tartottak.

sadalmivá leszen. Mert a politika sok mindenféle csufaságot megtűr, el is bír, de azért, mert a magán életbe nem viszik át annak a mérgeességét, nem is árt meg. A mostani hecczet azonban — mindenki tudja, — a nemzeti casinó csinálta és csinálja, ahol tudvalevőleg mintegy huszezer forintnyi kártyapénz teszen tanubizonyosságot arról, hogy mennyire nem boldog a magyar. A A casinó úgy látszik megunta az egyszerű kálomista és semmiféle tulajdonságában nem aristokrata Bánffy, és megakarja buktatni minden áron. E végből fölhecczel egy néhány politikust, azok (ha szégyenlem is, kimondom) uszítják a magok ujságíróit, jó egynehány párba, a viszonyok mindég mérgeesebbek — és talán ebből a zavarosból tényleg sikerül valakinek kihálaszni a Bánffy tárczáját.

Furesa testület ez a casino. Amikor a legutóbbi, a mostaniakat közvetlenül megelőző hecczek onnan kiindultak, — mert évtizedek óta semmi nem indult ki a casinóból, csak heccz — azt mondta Széchenyi István fia, Béla gróf.

— Nincs ugy értelme a casinónak! Apám nem azért alapította a casinót, hogy szétdarabolja a nemzetet, hanem hogy egyesítse!

Hanem hát oda nagy urak járnak, kártyáznak és apró és nagy eselszövényeket szönek, — a míg egyszer a tömeg azt találja mondani: „Csitt!” és akkor

szépen beverik a nemes kaszinó ablakait. A minek aztán az a vége, természetesen, hogy kirukkol a katonaság, s tömeg nem bír olyan hamar, mint szeretnék, szétoszolni, a katonaság közibe lő a népnek, és egy-két ártatlan polgár ott marad holtan.

És a kaszinó nagy törekvéseinek megfelelően — a kártyázást nem is említve, — nagyon finom egy testület, legalább ami az uralkodó tönust és az érdemesek kellő respektálásait illeti. Így történt egyszer egy tudós egyetemi tanárral, aki véletlenül szintén kaszinós, a következő kis eset.

Bemegy a billiárd terembe, a hol néhány fiatal ur koczogtatja össze a golyóbisokat. És a mint belép az ajtón, rárvált az egyik urfi — a kit valószínűleg megbukiatott valamikor, — meglehetősen éles hangon:

— Nézzétek, ott jön egy számár!

A tudós hátratekint, hogy vajjon kinek szölt ez a szeretetreméltóság? Arra ismét félre nem érthető módon hallja ismételni:

— No, nézzétek, ott jön egy számár!

A tudós visszahuzódik és megkérdi néhány régiebb kaszinó tagtársát, hogy mikép bizonyítsa be azoknak, hogy ő tudós, de nem számár.

— Mikép? Hát karddal!

A tudós ugyan nagyot nézett, de nem tehetett mást, minthogy duellált. És

kapott egy hatalmas vágást, a mivel, — t. i. a kapással, — bebizonyította, hogy ő csakugyan nem számár, hanem tudós.

Egy tudós hareza a tudomány ellen, — melleleg mondva — ez a témája a nemzeti színház új darabjának. A tudomány semmi, mondja Bounetiére Párisban és erre megcsinálta Brieux a „Megszabadulást”. A darab legalább a főpróba után ítélve, nem jó — nem érdekes, mert az alapja ferde. Az öröklés abszolút módon, sehol semmiben törvény és így ennek a megczáfolása nem lehet érdekes, a szülők után örökölnék egyetmást a szülők, de nem mindent, nem teljesen. Az iszákosnak a fia tehát nem föltétlenül iszákos, a cocotte lánya nem okvetlenül ledér. Sőt a tudomány konstatálja számos esetben, hogy erősebb tehetségek egyáltalán nem öröklődök és így a „Megszabadulás” teljesen céltalan. Nem is érdeklí a közönséget különösen, — és a darabra jellemző az, hogy a legnagyobb érdeklődést a főpróbán az keltette, miként ült föl Márkus benne a biciklire. És ígért egy falat harisnya látni valót és ez megölte az egész darabot. Ámbár az is bizonyos, hogy egy-egy olyan darabka harisnya többet ér, mint Bounetiére az egész párisi tudományos akadémiával.

Adorján Sándor.

1810 elején fölment Kőlesey Pestre a kir. táblára jurátusnak, de azért még sokat lakott és még igen sokszor megfordult Debreczenben kivált Csekére költözése előtt (1815.)

Mindazáltal Kőlesey soha sem lett a város igaz fiává, sőt majdnem másfél évtizedre terjedő deákoskodása mellett sem mondható a kollégium valóságos tanítványának. — Azt a közmondást, hogy minden iskola a saját képére teremti tanítványát, mi sem czáfolja meg annyira, mint a Kőlesey esete. — Kőleseyn egyetlen vonás sem vehető észre a kollégium szellemi arculatából, a kollégiumban tanult meg írni olvasni, itt sajátította el a kátét és grammatikát, itt szerzett tömérdek nyelvi, történelmi és minden más nemü ismeretet, de lelke és szelleme nem a kollégium hatása alatt fejlett és alakult. — Inkább azt mondhatnók, hogy a kollégium a maga képének csak a visszaját hagyta Kőlesey gondolat s érzelmivilágán, a mint a galvánoplasztikus képen az eredeti tárgy domboru részeinek homoruk felelnek meg és megfordítva. Csodálatos ellentét mutatkozik Kőlesey lénye és a kollégium szelleme között; nem értik egymást és talán érzékek sincs egymás iránt. A kollégium buzgó protestánsokat, erősen felekezeti érzelmű embereket nevel, Kőlesey a XVIII. század értelmében vett szabadgondolkodó, deista, a ki nemesak a felekezet korlátaira nem tekint, hanem valószínűen fölbe helyezkedik az összes pozitív vallásoknak. — A kollégium a régi magyaros költészetnek, Gyöngyösi muzsájának hódol, a mennyire t. i. befogadja a profán magyar költészetet a komoly tudományoknak és a klasszikusoknak szentelt falak közzé, Kőlesey a francziás és németes iskola költői műveiben gyönyörködik. — A kollégium a debreczeni grammatikára esküszik, Kőlesey Révainak helyes írási és nyelvtani szabályait követi. A kollégium az irodalom és nyelv terén a maradiaknak és ósdiaknak a tábora, Kőlesey az újítás zászlaja alá áll — A kollégiumban egy nevet gyűlöltek, szidalmaztak, rágalmaztak, a reformátor Kazinczyt, Kőlesey egy embert imádozott, egyért rajongott, mindazon szeretettel és tisztelettel, melylyel korán elvesztett szüleinek és soha föl nem talált szerelmesének tartozott s az Kazinczy Ferencz volt. Mint a homokba ültetett fenyő a hegyvidékre, úgy vágyódott az ő költői ábrándokkal telt lelke a kollégiumból Kazinczyhoz. — Addig esengett utána, míg egyszer neki bátorodott és 1808. május 19-én levelet írt Kőlesey, a 18 éves ifju Kazinczyhoz, a széphalmi mesterhez, a magyar irodalomnak elismert vezéréhez.

Ez a lépés örökre összeforrasztotta a magyar irodalomnak két legideálisabb lelkét, de egyszermind végkép elszakította Kőleseyt Debreczentől és a kollégiumtól. Ismétlődött a középkori tárgy regényeknek és drámáknak az a *Romeó és Juliából* jól ismert motívuma, hogy a féltve őrzött, gyűlöletben nevelt várkisasszony épen a családnak halálós ellenségebe szeret belé, sőt meg is szöki vele. Kőlesey elől is hiába rejtegették Kazinczy műveit, hiába tették nevetségessé finnyás izléseért, hiába halmoztak rá gunyt, bántalmat az Arkádiai pör miatt, hiába kiáltották ki a magyar irodalom, nyelv sőt nemzet megromtójának merész újításai miatt, Kőlesey csak Kazinczy után áhított és megismerkedésük pillanatától fogva rendületlenül kitarított mellette mind haláláig.

Minél szorosabba fűződik közöttük az irodalmi és baráti kapocs, annál nagyobbá lesz a Kőlesey és a kollégium közötti űr. Eddigél csak vonzódni nem tudott a kollégiumhoz, most határozottan idegenkedik tőle; eddigél csak tiszteletet nem tudott érezni nagy tudományu, de még nagyobb elbizakodottságu tanárai iránt, most valóságos kicsinyléssel, sőt

megvetéssel beszél korlátolt fenhéjazásukról; eddigél csak sajnálta, hogy a kollégiumban miért nem uralkodik nemesebb izlés, az irodalom iránti élénkebb érdeklődés, most gunnyal üldözi a debreczeni nyersséget és maradiságot; eddigél csak nem engedett helyet szívében az erősebb felekezetiiségnek, most majdnem gyűlöli a kálvinista türelmetlenséget.

Hosszas volna mindezt Kőlesey munkáiból, kivált Kazinczyhoz és Szemeréhez írott leveleiből vett idézetekkel bizonyíttatunk; itt csak azt említhetjük föl, hogy Debreczen és a kollégium hasonló érzelmeivel viszonzta Kőlesey indulatát. — Kazinczy és Kőlesey irodalmi munkásságait sehol sem fogadták kevesebb elismeréssel mint Debreczenben, költeményeit sehol sem illették több gánccsal, mint itt, vitairataiért és kritikáiért sehol sem csapott oly magasra a harag és gyűlölet mint e kálvinista Rómában. — Kivált mikor Kőlesey belevegült a nyelvújítási harcba és 1815-ben megírta Szemere Pállal egyesülve a hírhedt *Mondolatra* a feleletet, melyben az orthologusokat és így a debreczenieket is elárasztotta csipős gunnyal, maró szatirával, s még inkább akkor, midőn közreadta Csokonairól szóló híres bírálatát, melyben igen is szigorú mértékkel mérte a debreczeniek bálványozott költőjét, akkor hághatott tetőpontra Debreczennek Kőlesey elleni gyűlölsége.

Hogy a két ellenfél közzül, melyiknek volt igaza, azt a kérdést talán föl sem szabad vetnünk, mivel alig ha adhatunk reá kielégítő választ. — Nines itt ugyanis szó jogi vizsályról, nyilvánvaló tényekről, érdek összeütközésről, hanem hajszálfinom érzelmek, alig ellenőrizhető izlés, egyaránt jogosult nyelvi, társadalmi, sőt vallási felfogás küzdenek egyik a másikkal; a szívnek és agynak legtítkosabb működésében, legrejtettebb rostjaiban keresendő a különbség.

A maga szempontjából igaza volt Debreczennek, csakugy mint Kőleseynak. De annyit mégis csak be kell vallanunk, hogy Debreczen levegőjében, a kollégium szervezetében, a tanárok magatartásában, a tanulók életmódjában kellett valami helytelennek, ferdének rejlenie, mert ime rövid 20 év alatt a kollégium két legkiválóbb növendéke ütközik bele a kollégium szellemébe.

Tudnunk kell ugyanis, hogy körülbelül két évtizeddel Kőlesey előtt Csokonait épen úgy fojtja Debreczen levegője, csak úgy szorítják a kollégium szűk korlátai, csak úgy felláztatja a vaskalaposság, mint Kőleseyt. Csokonai és a kollégium közt az összeütközés nyílt kitörésre is jut, a mitől Kőleseyt nem csak anyagi függetlensége őrizte meg, hanem nyugodtabb vérmérséklete is.

Csokonait azonban, bár őt a kollégium száműzte a maga kebeléből és hosszú időkre bujdosóvá tette a hazában, sohasem fogta el a gyűlölködés Debreczen és a kollégium iránt. Sohasem feledte el, hogy e város neki szülőhelye, hogy e főiskola neki nevelőanyja volt, írásaiban sohasem becsmérelte, sőt miután bejárta az országot a Tiszától a Lajtaig és miután vére meghiggadt, merész tervei, szép reményei füstté oszoltak, Debreczenbe tért vissza nyugodalmas munkálkodásra, a kollégium árnyékába vonult az életben kapott sebeit beheggeszteni. S midőn minden munkától megnyugodott s midőn az élet sebeit a halál gyógyította ki, akkor Csokonai bizonyára kiengesztelődött szívvél szállott a sírba. S ha még lett volna oka panaszra, az a részvét, melyet a debreczeniek kora halálán éreztek, az a kegyelet, melyet a város és a kollégium mind nagyobb mértékben tanusítanak iránta, mely siremléket és ércszobrot emeltetett neki, mely emléktáblával jelölte meg lakását és szülőházát, mely egy irodalmi társaságnak, a *Csokonai-körnek* ad nevet

és életet, ez a kegyelet bizonynyal kibékítette az annyit szenvedett költő szellemét.

Kőlesey és Debreczen között — nem tudom — hogy ily kiengesztelődés ment-e valaha végbe? A szívekben lehet, hogy megtörtént, de nyíltan nem. Kőlesey — igaz — később, midőn elmúlik az Arkádiai-pör, mikor elhallgat a nyelvújítási vita, nem bántja többé Debreczent, nem is lett volna ez hozzá méltó, mert a győztesnek illik nagy lelkűnek lenni. Kőlesey pedig és társai teljes győzelmet arattak Debreczenen, leverték a nyelvet, az irodalom, az izlés minden kérdésében. Sőt Debreczen sulyosan megszendett azért, hogy ellentétbe mert helyezkedni a nyelv és irodalom vezéreivel, Révaival, Kazinczyval, Kőleseivel, jobban mondva a kor újító, rohamosan haladó szellemével. Guny, lenézés, félreértés, sőt szándékos rosszakarat lett ezért a sorsa jó ideig, a harminczas évek közepéig olybá tekintette a magyar irodalom, sőt az egész közvélemény Debreczent, mint a korlátolt maradiság fészket.

E ferde helyzet, melynek Debreczen és a kollégium tömérdek kárát látta, sőt a melynek némely kellemetlen következményei maig sem multak el, az irodalomra nézve sem járt tisztán csak haszonnal.

Nyelvünk, egész irodalmunk sok ki növéstől, számos tévedéstől menekülhetett volna meg, ha Kazinczy és Kőlesey, majd Toldy Ferencz annyira meg nem döntik Debreczen tudományos tekintélyét, ha meg nem fosztják minden irodalmi befolyástól.

A ferde helyzetből csak a negyvenes évek táján szabadult Debreczen, régi híret és a nemzeti életre kiható sulyát azonban nem irodalmi harcok, hanem politikai nagysemények, a 48. év dicső napjai szerzik vissza. Most pedig a naggyá, gazdaggá fejlődött, a haladó korral együtt járó város, a külsőleg-belsőleg megújodott, az egyetemi rangért versengő kollégium a legőszintébb érzéssel vetheti a feledés fátyolát mindazon jogos és jogtalan sérelmekre, melyek Kőlesey részéről érték. Az idők szellemének megváltozását mivel sem bizonyíthatják inkább, mintha a város és főiskola egyaránt a kegyelet és hála teljességével vesz részt a Kőlesey emlékének bármilyen megtiszteltetésében, sőt ha a maguk részéről is megragadják az alkalmat a hálás kegyelet kifejezésére, ha a város — mint szándékozik is — Kőleseyről nevezi el egyik utcáját, ha a kollégium is méltó módon gondoskodik Kőlesey emlékének a maga körében való ébrentartásáról.

Az ev. ref. református konvent.

Tisza Kálmán és Kun Bertalan püspök elnöklése mellett folytatták tegnap az egyetemes konventet. Bemutatták az évközben leérkezett miniszteri leiratokat, melyek a közalapra és az államsegélyre vonatkoznak.

Tisza Kálmán elnök magánértesítés alapján közölte, hogy biztos tudomása van arról, hogy a lelkészfizetések rendezésére vonatkozó tárgyalások eredményeképp már el készült egy törvényjavaslat, mely úgy lehet, még ebben az évben a törvényhozás elé kerül. Fejes István örömmel veszi tudomásul az elnöki közlést. *Az amerikai magyar ref. misszionáriusok*, a kik a kivándorlott református vallású híveket egyházi szövetségbe gyűjtötték, hogy a panszláv agitációktól őket odakünn is elvonhassák s a magyar hazához való ragaszkodást ében tartsák, azt kérik a magyar egyetemes egyháztól, hogy vegye erkölcsi támogatása alá s alakítsa meg az amerikai magyar egyházmegyét a lelkészeit is fogadja kebelébe s támo-

gassa őket misszionárius lelkészek kiküldésével. A konvent többsége kimondta, hogy kész az amerikai ref. egyháznak a legmesszebb menő támogatást nyújtani, kívánatukra misszionáriusokat is küld, a kiknek ottani működési éveit, ha visszatérnek, a lelkészi nyugdíjba beszámítja, — de a szervezeti kérdésekre nézve csak akkor nyilatkozhatnak, ha az amerikai egyházak szervezeti ügyeit megismeri. A közös hadseregben az ev. ref. tábort lelkészek nem helyesen czimeztetnek s főhatóságuk sincsen, a mennyiben az ág. ev. egyházi főhatóság alá tartoznak. A konvent fel fog irni a közoktatásügyi miniszterhez e sérelem orvoslását kérve, különösen pedig azt, hogy a közös hadsereg református tábort lelkészei számára egy református szeniori állás szerveztessék, mely szenior aztán a reform. tábort lelkészek főhatósága lesz.

Szell Kálmán a stólaügyben szóllalt föl. A *tiszántúli egyházkerület* kéri szabályba foglalását a *stoláris* jövedelmeknek, továbbá ezzel kapcsolatban kéri a konventet, hogy magasabb egyházi szempontokból a stoláris jövedelmek megváltásáról illetve kárpótlásáról intézkedjék. A lelkészek javadalmazásának összeírását feleslegesnek tartja. Előterjesztését a konvent elfogadta.

Távirat.

— A Debreczeni Ellenőr saját tudósítójától. —

Kisiklott vonat.

Budapest, április 3. Kolozsvárról telegrafálják, hogy Kis-Sebesnél a tehervonat kisiklott. A vonatvezető meghalt, nehány kocsi összetört.

NAPI HIREK.

DEBRECZENI ELLENŐR.

1897. április 1-ével új előfizetést nyitottunk lapunkra.

Előfizetési ára :

Április	óra	1 frt — kr,
"	1-től május 31-ig	1 " 67
"	" június 30-ig	2 " 50
"	" decz. 31-ig	7 " 50

Kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetése márcz. hó végével lejárt, hogy azt minél előbb megújítani sziveskedjenek, lakásváltoztatás esetében pedig úgy helybeli, mint vidéki előfizetőinket kérjük, hogy előbbi czimüket velünk közölni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fönnakadást szenvedjen.

Időjárás

A központi meteorológiai intézetnek Debreczenbe küldött jelentése szerint a következő időjárás várható :

— Április 3. —

— Hősüllyedés. — Helyenkint csapadék.

— **Istenítisztelet.** Holnap a debreczeni templomokban a következő istenítiszteletek tartatnak: Az ev. ref. nagytemplomban *Mindszenti* Imre, a kistemplomban *Szilágyi* Imre, az új templomban *Könyves Tóth* Kálmán, az ispotálytemplomban *Mitrovics* Gyula tart istenítiszteletet. — A róm. kath. templomban reggel 7 órakor *Kovács* Márk, 9 órakor dr. *Wolaffka* Nándor püspök miséz, *Molnár* Kálmán tart szentbeszédet s déli 1/2 12 órakor *Molnár* Kálmán misét mond. Délután 3 órakor a litániát *Molnár* Kálmán, a keresztény tanítást *Kovács* Márk, a rózsafüzér ájtatosságát pedig dr. *Wolaffka* Nándor püspök végzi. — Az ág. hitv. ev. templomban délelőtt 10 órakor és délután 3 órakor *Geisztlinger* Pál segédlelkész tart istenítiszteletet.

— **Közigazgatási ülés.** Hajdúvármegye közigazgatási bizottsága rendes ülését nem április 12-én, a szokott időben, hanem a debreczeni vásárra való tekintettel egy nappal később, április 13-án tartja meg.

— **Szücs Mihály ünneplése.** A tanítványi szeretet és hála megható bensőséggel nyilatkozott meg ma, midőn a debreczeni gazdasági tanintézet ifjúsága kedves tanárát és igazgatóját **Szücs** Mihályt testületileg, ünnepélyesen üdvözölte azon alkalmából, hogy megérte tanári működésének 25-ik évfordulóját. Ennek emlékére remek művü babérkoszorúval is meglepte a kitűnő tanárt és igazgatót.

Reggel 8 órakor küldöttség kérte fel **Szücs** Mihályt, hogy jelenne meg az egybegyűlt ifjúság előtt, mely riadó éljenzéssel fogadta a körébe lépő jubilált férfit. Most *Jékey* István III. év. hallgató, kinek édes atyja *J. Zsigmond* meg holnap fog szónokolni Szatmármegye nevében a *Kölcsey* szobor leleplezésénél, lépett elő s csinos lendülettel beszédben üdvözölte **Szücs** Mihályt az ifjúság nevében, a melyet a tisztelet, szeretet és hála érzelmei vezérlelnek s hatnak át most s hatnak át majd ha kilépnek az élet küzdelmes mezéjére is az ő szeretett igazgatójuk iránt, a kinek intő, féddő és buzdító szavaira mindenkor hálással fogunk vissza gondolni. Ilyen érzelmektől áthatva kéri reá Istennek minden testi és lelki áldását nyujtják át neki ezt a szerény emléktárgyat (egy szép ezüst koszorút.) **Szücs** Mihály meghatva mondott köszönetet e valóban meglepő megemlékezésért. Rendkívül jól esik azok rokonszenvének és tiszteletének nyilvánítása, akiknek javát, boldogulását ő 25 év óta mindig a szíven hordozta. A tanítás terén — tapasztalhatták — ő előtte mindig az a czél lebegett, hogy tanítványaiból a magyar mezőgazdaságnak hasznos munkásai, a társadalomnak becsületes tagjai, a hazának derék polgárai váljanak. Ez volt eddig a legfőbb czélja, ez lesz ezután is. (Eljenzés.) Ez a ajándék nagyon szépen jellemzi a tanár és a tanítványok összetartozandóságát s ő előtte valamennyi tanítványa együtt és egyenként egyformán kedves, amily becses e koszorúnak minden levele. Végül komoly munkára buzdította őket, mert az ő kezökben van a jövő jóléte, boldogsága s gondoljanak mindig arra, hogy volt egy igazgatójuk, aki őszintén szerette őket. Ezzel az ifjúság lelkes éljenzése között véget ért a kölesönös szeretet termékeny talajából fakadt ünnepély. A csaknem félméter átmérőjű koszorú 86 ezüst babér levélből van összerakva s a levelekre az intézet 86 hallgatójának a neve van bevésve. Az aranyozott szalag felirata pedig ez :

A debreczeni gazdasági tanintézet hallgatósága
Szeretett Igazgatójának
1872. április 3. 1897. április 3.

— **A keddi hangverseny.** Már meg van állapítva annak a hangversenynek a műsora, melyet a szintársulat több elsőrangú tagja és elismert tehetségű műkedvelő hölgyek és urak közreműködése mellett a jövő héten kedden rendeznek a színházban jótékony czélra, a városi tisztviselők és alkalmazottak nyugdíjintézete javára. A műsor a következőleg van összeállítva: Nyitány, előadja a 39. gyalogezred zenekara. Balatoni dalok Gáll Ferencztől, előadja a városi dalegylet. Zongora játék katona zene kísérettel, *Berger* Margit kisasszonytól. Magán ének *B. Ruzsinszky* Ilonától, a szintársulat primadonnájától. Vonós négyes dr. *Láng*

Sándor zongora kísérete mellett előadják: dr. *Ujfalussy* József, *Márton* Imre, *Kövy* Lajos, *Friedmann* József. *Egy szellemdus hölgy* *Berczik* Árpád vígjátéka, melynek szerepei *Halmy* Margit, *Szabó* Irma, *Vidor* Dezső társulati tagok kezében vannak. Magán ének, *F. Kállai* Lujzától. *Anna* keserve, *Jókai* Mór költeménye, szavalja *Balogh*né *Békéssy* Róza urnő. *Linger-longer* és *Lariletto* angol dal, éneklük a következő kisasszonyok: *Erber* Margit, *Gerson* Adrienne *Harsányi* Emma *Kemény* Klára, *Kubay* Margit, *Luchs* Olga, *Steinberger* Fanny, *Szabó* Irén, *Szabó* Gizella, *Takács* Viola, *Zivuska* Irén és *Zivuska* Jolán. Az előadást a *Bikában* társas vacsora s bizonyosan táncz is követi. Kapcsolatban ezzel kijelentjük, hogy téves volt azon tegnapi értesülésünk, mintha a rendezésben *Takács* Ferenczné urnő is részt venne.

— **Elhunyt írónő.** Sz. *Buday* Etel elhunyt írónőnk koporsóját tegnap délután szállították Nagy-Bányára, ahonnan nagy részvét mellett kísérték örök nyugalomra a felsőbányai családi sírboltba. Haláláról ma vettük a következő családi gyászjelentést: Felső-torjai *Sztancsek* János, kir. ítélőtáblai bíró egy a maga és gyermekei: *Zoltán* és *Elma*, férjezett *Platthy* Zsigmondné és gyermekei, édes anyja *Buday* Imréné, testvérei *Molnár*né *Buday* Aranka és *Vilma* *Fülbier* Béla gyermekével és az összes nagykiterjedésű rokonság nevében a legmélyebb fájdalommal jelenti az áldott lelkü hitvesnek, — a legjobb édes anyának — hálás szívü gyermeknek, szerető nagyanyának, napának és sógornak. — Felső-Torjai *Sztancsek* Jánosné, szül. bölsei *Buday* Etelkának rövid szenvedés után, 1897. ápril 2-án éjjeli 2 órakor bekövetkezett elhunytát. Az üdvözült földi részei április hó 2-án délután 2 órakor beszentelés után Felső-Bányára szállítatnak és ott ápril 3-án délután 4 órakor róm. kath. egyház szertartás szerint a családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetnek. Debreczen 1897, ápril 2-án. Legyen áldott emlékezte és az elenyészhetetlen világgosszág ragyogja be sirját a feltámadás reggeléig.

— **Gör. kath. istenítisztelet Debreczenben.** *Varga* László szentszéki tanácsos, hajduböszörményi gör. kath. esperes lelkész ápril 5-én hétfőn reggel 8 órakor a debreczeni róm. kath. templomban gyónást és áldozást szolgáltat ki, délelőtt 10 órakor pedig nagymisét mond.

— **Kártalanítás állategészségi ügyekben.** A belügyminisztertől rendelet érkezett a törvényhatóságokhoz, melyben az állategészségi ügyekben való kártalanítások iránti felelősség van körvonalazva. E szerint a kártalanítási ügyekben, annak másodfoku elbírálása, hogy szükséges-e az állatok kiirtása, egyenesen a miniszterre tartozik, abban pedig, hogy jár-e a kiirtott állatokért kártalanítás és mennyi, II. fokban a közigazgatási bíróság ítélkezik.

— **Hangverseny a zenedében.** Sikerült ház hangverseny folyt le tegnap este a zenede dísztermében szép számú hallgatóság előtt. A műsort a zenede növendékei töltötték ki. *Harsányi* Emma énekléssel, *Fried* Eta, *Térey* Emma és *Ujfalussy* Géza zongora, *Szilágyi* Imre hegedű játékkal működtek közre. Végül *Ujházy* Margit, *B. Békéssy* Róza urnő tanítványa szavalta el *Izé kisasszony* című monológját. — A közönség valamennyi szereplőt zajosan megtapsolta.

— **Jóváhagyott határozat.** A városi közgyűlés határozatát, melylyel 300 frtot szavazott meg az iparos segédek szakrajztanfolyamára, a belügyminiszter jóváhagyta.

— **Gazdák figyelme.** Azon birtokosok, kik magán mezőőröket eskettettek fel, a hatóság által ez uton is figyelmeztetnek, hogy miután a magán-mezőőri intézmény változást szenvedett s mert jövőben a mezőőri teendőket a mezőrendőrök fogják teljesíteni, a volt magán-mezőőrök jelvényeit és könyveit a mezőrendőr kapitánysághoz beadni kötelesek. Ez annyival inkább figyelembe veendő, mert az ellenkezőleg cselekvők 100 korona pénzbírsággal sújtandók.

— **Öngyilkosság.** Egy szegény, elnyomorodott dobta el ma ismét megunt életét, miután úgy hitte, hogy az számára semmi örömet nem nyújthat. **Kaszás János** volt kőműves, nős, családos, Homokkertsor 3514 szám alatti lakos ma délelőtt 10 óra tájban lakásán, a kamarában felakasztotta magát s mire észrevették már halott volt. Felesége egy töpörödött, kiesi asszonyka sirva panaszkodott az esetet 11 óra felé a III. kerületi rendőrkapitányságnál. Férje már két év óta nyomorék, nem dolgozhatott s csupán otthon örök szomoruan faragásolt. A szerencsétlen ember holttestét kiszállították a közközház halottas kamrájába; onnan is temetik el.

— **Életuntság.** Hadházi jelentéssel levelezőnk, hogy **G. Tóth József** 47 éves földműves gyógyíthatatlan betegsége miatt felakasztotta magát. Mire levágták, halott volt.

— **Vesztett ebmarás.** A vestett ebek Hajdú-Szoboszlóiról Kabára tesznek kirándulást. Ezt bizonyítja, hogy egy kóbor kutya megmarta **Gere Gyula** kabai gazda két sertését s aztán a gazdára rohant, de az egy kampós bottal leütötte. A megmarta sertések állatorvosi megfigyelés alatt állanak.

x **Kassowitz Fülöp** bécsi férfi ruha üzlete itteni üzletvezetője Fényes Mór utján lapunk mai számában hirdetését tett közzé, melyre t. olvasóink szives figyelmét ezennel felhívjuk.

x **T. olvasóinknak** ajánljuk a Maypole Soap-ot. Ez a méltán világhírű angol festő szappan rövid 15 perc alatt ujja varázsol toilletet, szövetet, fehérneműt, függönyt, csipkét, keztyűt stb. Egy kis forró vízzel használva, állandó színevű festi, azaz voltaképp mossza, úgy, hogy nem fakulnak meg, mindamellett a kezét s az edényt nem fogja. Így aztán könnyű takarékosan, mégis modern izléssel öltözködni.

x **A f. hölgyközönségnek.** Kik olesó és izléses selyem, gyapjú és nyári mosó kelmét akarnak vásárolni, kérjék **Weiner Mátyás**, (Budapest, Andrássy ut 3.) legnagyobb divataruházának legújabb tavaszi mintagyűjteményét, melyet ingyen és bérmentve küldenek meg. Fontos! Megirandó, hogy mily minőségű és körülbelül mily áru szövet-, vagy selyem-minta küldessék.

x **A husvéti nagytakarítás** sok veszéllyel és bajjal jár, amennyiben a fecskéken kívül a poloskák, sváb és egyéb férgek is hirtelen a tavaszt. Hogy az utóbbiaktól megszabaduljunk és nagyobb fáradság nélkül poloskamentes ágyban nyugodtan alhassunk, kizárólag a **Ditrichstein-féle poloska-irtó-szert** használjuk, melynek egyszeri alkalmazása után a férgek petéikkel együtt rögtön elpusztulnak. Lásd a hirdetését.

x **Déli jég- és viszontbiztosító-társaság Triesztben** f. hó 20-án tartotta rendes évi közgyűlését. Az előterjesztett 1896. évre szóló üzleti jelentés szerint a jégbiztosítási ágazatban 2,298,009 korona díj vétetett be az előző évi 2,259,381 koronával szemben, károkért 2,007,107 koronát fizettek ki. Az előző évi 1,784,071 koronával szemben, ezenkívül 16,346 koronát kellett függő károkért tartalékba helyezni. A tűz-visszbiztosítási ágazatban 406,614 korona díjbevétel folyt be, a károk a kártartalékok figyelembevételével mellett 300,189 korona kiadást okoztak, míg a díjtartalékra 203,307 koronát, a díjbevétel 50%-át vezették elő. A károknak előző évekkkel szemben jelentékeny emelkedése a díjbevételeknek a viszonyokhoz mérten csekélyebb növekedése mellett természetesen a tényleges üzleti nyereség csökkenését vonta maga után, az osztalék ennél fogva az 1896. évre csak 45 koro-

nát tesz ki, az 1895-iki 60 koronájával szemben. Az alapszabályok szerinti növelések tekintetbevételével a tartalékok 1896. december 31-én 1,467,345 koronára ruhtak és a teljesen befizetett 3,000,000 korona alapítókének hozzászámításával a biztosítéki alap 4,467,345 korona összeget tesz ki. A társaság magyarországi osztálya Budapesten, IV. Váci-utca 9. (az Adria biztosító-társulat házában) van. Intéző: **Podmaniczky Frigyes** báró.

Szotyori Nagy Károly.

1821—1897.

Debreczen, április 3.

Uj sir nyilt megint a Kossuth utczei temető akáczfái alatt, hogy a magyar református Sionnak egyik jelesét ölébe fogadja.

A debreczeni gyülekezet Asáfja költözik bele az ő porrá váló részeivel. Lelke pedig megtér Istenhez, kihez anayszor segítette felemelkedni áhitatos hívő lelkék menybe vágyó himnuszait.

Sz. **Nagy Károly** énekvezér és zene-tanár, országos híri egyházi ének és zeneszerző tegnap délután néhány napi rövid szenvedés után örökre lehunyta szemét. És Debreczen szive résztvevő indulattal dobban meg a szomorú, fájdalmas hirre, mely az ő legutolsó sóhajta után szerte futamodék a város népe között.

Ki gondolta volna, hogy a 76 év terhei alatt is életerőtől viruló férfun ily nagy hirtelenséggel győzedelmet vegyen a halál?!

Alig egy éve, hogy az ő közjóra fordított hivatalbeli ötven esztendő munkásságát ünnepelvén egyház, iskola és társadalom, friss jó egészségben, mely elpusztíthatatlannak látszott, köszönte meg az ezer jó kívánságot.

Nines két hete, hogy a szabadság ünnepének napján még ő vezette a templomban üdén csengő hangjával, ujjai alatt megelevenedett orgona zenéjével a gyülekezet hálaadó énekét.

Holnap már az ő koporsója felett zendül meg az isteni mindenhatóságot és az emberi mulandóságot megrázóan éneklő negyedfélezer éves zsolttár:

Az embereket Te meghagyod halni
És ezt mondog az emberi nemzetnek:
Légyetek porrá, kik porból lettetek,

amivel ő, vajh ki tudná elszámolni, hány ezer esetben vigasztalt gyászba borult sziveket!

Ime felbomlott az ő életének összhangzatos éneke is, mint a durván megzavart szép zene, mikor a hegedűt hirtelen összetörik a muzsikusz kezében.

A ki Debreczen két kihalt nemzedékét kísérte ki a temetőbe, megérdemli, hogy az egész élő város áldva emlegesse a nevét.

Hadd álljanak itt a jeles férfiú élet rajzi adatai.

Szotyori Nagy Károly eredetét régi székely családból vette. Atyja Sz. Nagy Mihály, aki már nagy-enyedli diák korában kitűnt társai között zenei hajlamaival és a hangszerek minden csinját-binját értő ügyességével, előbb rév-komáromi később debreczeni orgonista kántor volt, a legelső, aki az ország legnagyobb református gyülekezetének az énekét orgona játékkal kísérte. Károly fia még Komáromban szü-

letett s ugyanott nyerte a legelső zenei oktatást a talentumos fiu **Stöcker József**-től, aki abban az időben vidékszerte ösmert híres zenetanító s a komáromi katolikus atyafiak karnagy organistája volt. Mikor az édes atyját a debreczeni gyülekezet zöme orgonistának választotta a nagytemplomban épült orgonához — ez 1838-ban történt — már filozófiát hallgatott a tudós **Vecsey József** professzortól s debreczeni uri házaknál serdülő kisaszszonykáknak zongora leczkéket adott. Még akkor igen kevés debreczeni szalonban állott zongora.

Édes atyja 1843-ban meghalt. A debreczeni ekklezsia egyhangu lelkesedésel a még alig 22 éves fiatal **Nagy Károlyt** választotta meg a helyébe. Mondják, hogy a hangja csodálatos erejű volt, mintha csak a Rákóczi harang zugásával akart volna versenyre kelni: eziviseket bucsuztató éneke a temetőből behallatszott a város közepére.

A választás elfogadását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy előbb két évet külföldi konzervatóriumokon tölthessen, maga tovább képzése végett. Az engedelmet ehhez készséggel megadta a konzisztórium, annyival inkább, mert a főiskolai tanár választásoknál sürűen fordult elő olyan eset, hogy a megválasztott fiatal professzorok katedrájuk elfoglalása előtt külföldi akadémiákra mentek ki.

Sz. **Nagy Károly** e két év alatt a bécsi, prágai, lipesei és stuttgarteri konzervatóriumokat látogatta, mindenütt kitűnő tanárok előadásait hallgatván s még magán órákon is tanulván.

1845 tavaszán kezdte meg működését Debreczenben, ahol az orgonista-kántorság mellett a kollégiumban az ének- és zenetanárságot is viselte, az utóbbit 1883-ig, az a külön énektanszék felállításáig, egymaga.

Külföldön később is tett hosszabb utazásokat. Így például 1867-ben bejárta Németország, Helvézia és Franciaország egy részét, azt a hugenotta vérrel megszentelt klasszikus földet, ahol először zendültek meg reformátusok ajkain a **Marot Kelemen** és **Béza Tódor** által versékbe foglalt **Szent Dávid** zsolttárok örök szép dallamai.

Hallani akarta, hogy ott, ahol legközvetlenebbül hatott és alkotott **Kálvin**, miképen énekelnek a reformátusok. És megakart ismerkedni — Párisban épen világhiállítás is lévén — az orgona építészet legújabb vívmányaival, hogy aztán tapasztalatait ide haza értékesíthesse.

Mert ezélul tűzte ki a legkitűnőbb orgonák elterjesztését, protestáns egyházi ének-egyletek alakítását, összhangzatos énekkar iskolák felállítását és a Helvéziában már régen meghonosodott négy hangra való éneklés átültetésével az egyházi éneklés színvonalának emelését.

Czéljai megvalósulását, ha nem is egészen úgy, ahogy ő szerette volna, sok tekintetben megérhette.

Czél és eszköz volt nála a főiskolai énekkar újjászervezése, melynél ő hozta be legelőször az eddig Magyarországon alig ösmert férfikart; a magán zeneiskola, melyet felállított, ahol 50—60 növendék részesült alapos zeneoktatásban; s a zenede, melynek létesítése körül buzgó fáradozott s amelynek kezdettől fogva tanára, büszkesége volt. Ő vezette abba a zongora osztályt.

Egy ideig a híres dalegyletnek karmestere is volt.

Nem kevesebb érdemet szerzett mint főiskolai ének és zenetanár. Itt a kitűnő pedagógus és a nemes szívu emberbarát egyesült ő benne. A tanár megtudta kedveltetni növendékei előtt tantárgyait, mikbe rajongó lelkesedése minden tüzet melegét beleöntötte; az emberbarát, sok, nagyon sok szegény ifjut, akikben zenetehetséget és szorgalmat ismert fel,

külön is tanítgatott, kiképezni, álláshoz juttani atyai gondossággal segített.

A zenei hajlamu ifjak ösztönzésére támogatására Debreczenben és Nagy Kőrösön alapítványokat is tett.

Kimagaslott ő a zeneirodalom, az énekszerzés, a művészet terén is.

Fiatal tanár korában adta ki *Ének hangzatos könyvét*, mely ma is több középiskolában kézi könyvvül szolgál, noha példányai rendkívül megfogytak.

Ezt követte *Erdélyi karénekes könyve*. Legnagyobb és leghíresebb munkája *Magyarországi karénekes könyve*, mely először 1859-ben jelent meg s azóta négy bővített kiadást ért. Gazdag tárháza ez a protestáns egyházi zene és énekdaraboknak.

Ő maga is számos egyházi és halotti éneket szerzett. Ezek egy része megtalálható az ő nagy munkájában; de több még mindig kiadatlan, noha már ismeretesek, miután a főiskolai kántustól, melynek azokat ő szívességből odaajándékozta, gyakorizber hallhatók. Ilyenek: a fájdalmak éles nyilai... El-el a föld hatáiról... Az ifjuság muló álom stb.

Az orgonát és zongorát igazi virtuozitással kezelte. Orgonajátékait, praeludiumát a nagy- és kistemplom hatalmas orgonáin, gyönyörűség volt hallani.

Családi életéből felemlítjük, hogy neje Dohányossy Juliánna volt, egy tekintélyes debreczeni iparos leánya, kit már rég elvesztett. Két fia van, Károly budapesti orgonista és jeles zeneszerző, — Kálmán, orvos doktor a Bácskában, Leányai rég meghaltak. Egyik még hajdon korában; a másik mint Kutasi Imre neje, kinek egy leánya maradt. A megboldogultnak öccse Sz. Nagy József s.-pataki ének és zenetanár szintén előkelő helyet vívott ki magának a prot. egyházi ének- és zeneirodalom mezején.

Az egyház szolgálatában eltöltött félszázados működését a múlt év elején, januárban ünnepelte a debreczeni egyház együttesen a kollegiummal, a zenedével, a dalegyesülettel s az ő sokszorosan sok tisztelőivel.

A presbiterium díszközgyűlésén, melyet Kiss Aron püspök bibliai hangú beszéddel nyitott meg, az egyház nevében *Simonffy* Imre főgondnok, *Kovács* Lajos képezdei igazgató a főiskolai tanárkarok, *Dávid* Mihály az ev. ref. tanító testület, *Sesztina* Lajos a zenede s *Márk* Endre a dalegylet nevében üdvözölték a szeretettel ünnepelt agg férfit, *Némethy* Lajos lelkész pedig az egyház részéről emlékül egy szép ezüst lantot nyújtott át neki. Este a zenedében művész fiának ifj. Sz. Nagy Károlynak közreműködése mellett fényes hangverseny rekesztette be a meg-ható ünnepélyt.

Rá egy hónap mulva pedig hasznos szolgálatainak legfelsőbb elismerésül ő Felsőge a király kitüntetését, a koronás arany érdemkeresztet tűzte Sz. Nagy Károly mellére a városi közgyűlés színe előtt gr. Degenfeld József főispán.

Szotyori Nagy Károly halála egészen váratlanul sújtotta családját és a közönséget. Tegnap volt egy hete három pohár hideg vizet ivott s ettől gége-hurutot kapott s a betegség oly erővel tört rajta, hogy azonnal ágyba kellett feküdnie. Alapota rohamosan rosszabbodott s annyira válságossá vált, hogy fiai és testvére kedden sietve jöttek Debreczenbe a haldokló ágyához. Tegnap délután 3 órakor kiszervezett. Ravatalát a konzistoriális ház udvarán lévő lakásán állították fel. Innen fogják holnap délután temetni.

A tanító kép. tanári kara *Kovács* Lajos igazgató vezetése alatt ma délelőtt condobalt a gyászoló családnál. A főiskola tanárkarai ma délben tartott ülésükön elhatározták, hogy tanártársuk emlékét jegyzőkönyvben örökítik meg s a koporsójára koszorút tesznek.

A presbiterium ma délutáni értekezletén határoz a temetés rendezése és a részvét kifejezésének formája felett.

A család gyászjelentésén kívül külön jelentést adott ki a halálesetről a debreczeni zenede, mely így hangzik:

Mély részvéttel tudatjuk, hogy id. Szotyori Nagy Károly ur a debreczeni ev. ref. egyház énekvezére, aranykoronás érdemkereszt tulajdonosa, a debreczeni zenedének egyik alapítója, alakulástól fogva választmányi tagja s 33 év óta tanára, folyó hó 2-án délután 3 órakor munkás életét bevégezte. Felejthetlen tanárunknak folyó hó 4-én délután 4 órakor az Egyháztér 1089. számú háznál, ezt követőleg a ref. nagytemplomban tartandó gyászszertartására s a Kossuth-utcai sírkertben örök nyugalomra leendő elhelyezésére tisztelettel meghívjuk a Debreczeni Zenede egyleti tagjait, növendékeit s a résztvevő közönséget. Debreczen, 1897. április hó 3-án A debreczeni zenede választmánya.

S z i n h á z.

* **Jászai Mari Erzsébetje.** *Jászai* Mari a nagy magyar tragika másodsorú ragyogtatta művészi talentumát tegnap este a színházban. Essex grófnak, *Laube* színművében Erzsébet angol királynő szerepét játszotta meg királynői fenséggel, páratlan genialitással és elragadó sikerrel. Alakításának minden mozzanatában nagy, mindenekelőttálló volt. A közönség tombolva tapsolt a legnagyobb magyar művésznőnek.

Rutland grófnak *Halmi* Margit személyesítette hatásosan, rokonszenvesen.

A czimszerepet *Komjáthy* játszotta helylyei-közzel közvetlen hatással, de mindig öntudatosan. Sokat levont alakításának értékéből az, hogy szenvedélyes kitöréseit elhadarta.

A karok jól állották meg helyöket.

C S A R N O K.

Tavaszkisasszony.

— Németből. —

Fordította: *Juhász* Sándor.

(Folytatás.)

Péter élettelenül járt-kelt egész nap. Szemrehányással gyötörte magát, hogy ő okozta ezt a tengernyi bajt Lüsziának, amidőn felébresztette benne a természet szunnyadó szavát.

Eszébe jutott barátja, Zsermén intése, tanácsa, hogy Lüsziének nyugalomra van szüksége s a tulságos vigalom, felhevült állapot halálát okozhatja. Tisztán látta maga előtt a jövő képét, valahányszor benyitott a beteg szobájába. — Nem titkolhatta el maga előtt: a kis Tavasz — — — haldoklott, — azok az erős, kiméletlen fuldoklási rohamok előhírnökei valának a kaszáznak.

Kétségbeesett szívvel adta fel másnap a sürgönyt barátjához, Zserménhez.

„Ha szeretsz, jöjj azonnal!”

Zsermén még aznap este meg is érkezett s kissé durva, gyöngédtelen kezeivel meg is vizsgálta Lüszi. Teljesen egyetértett a majorosnéval, ha napos idő lesz, minden jó lesz.

— De napos idő nem akart lenni.

— Nos? kérdezte Péter, midőn kijöttek a beteg szobájából.

— Barátom, van-e bátorságod? Nagy szükséged van reá. Eljött az utolsó perc. Te egy kis boldogságod izlettél meg ezzel a szegény gyermekkel, többet nem tehetted eddig s nem tehetünk ezután sem mást, mint megédesítjük a még hátralevő napjait.

A következő napok alatt könnyebben érezte magát Lüszi, az orvos csillapító szerket hozott s azok megtették a hatásukat. Laflén anyó szinte elbámolt a párisi orvos ügyességén és szakavatottságán s annyira hitte Lüszi felgyógyulását, hogy e tekintetben majdnem Pétert is meggyőzte.

A kis Tavasz csak egyetlen vágya volt, hogy felkelhessen, hogy ott hagyhassa az ágyat s odamehessen az ablakhoz, hol nézhesse a fák zöld galyait. Hogy vágyát kielégítsék, hirtelen nyugvó ágyat létesítettek az ablak mellett párnákból. Itt töltötte idejét s sokkal jobban érezte magát, mert nem köhögött, — de nagyon gyenge volt. Sok ideig nem beszélt, de azért szívesen eluttagott Péterrel apró dolgokról s ilyenkor kezét kezében nyugtatá.

Péter nem távozott el tőle sohasem, ugyse tudott volna dolgozni. Ott ápolta hűségesen, bár tudta, hogy nem valami ügyes, de azért megtett mindent, amit csak tehetett. Soha el nem feledett szedni egy virágcsokrot, amelyet azon vízesen vitt be a szobába, amint szedte, mert a nap, amely felszárította volna a cseppeket, csak nem akart kimulni fellegsátorából.

Az ember mindenhez hozzászokik. Így történt az is, hogy néhány nap mulva egész természetesnek tűnt fel, hogy Lüszi halványan feküdt vánkosán, hiszen betegen hozták ide, beteg, de azért észrevetőleg jobban volt. Többször mosolygott s újra kezdték beszélgetéseiket, tervezgetéseiket, ábrándjait, amelyek megint csak azzal végződtek, majd ha megesküszünk? . . .

Pedig mindketten tudták, hogy semmi sem lesz belőle, mert az utolsó óra közeleg: Péter azt gondolta eleinte, hogy Lüszi, mint a többi beteg, hisz, bizik felgyógyulásában, de később aztán megbizonyosodott az ellenkezőről.

(Vége köv.)

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság.

Felelős szerkesztő: Ifj. Gily Ede.

Valamennyi könyvkereskedők által megrendelhető a díjjal kitüntetett s 28. kiadásban megjelent dr. Müller tanár által írott füzet a

savart ideg- és sexualis bajokról.

Postán küldik szét 60 kr. (bálygekben is) előleges beküldése ellenében.

Curt Röber, Braunschweig.

312-52-1

Hirdetés.

Debreczen sz. kir. városi szeszes italok kimérésében a debreczeni izraelita főrabbi által ellenőrzött és pecsétjével ellátott

Husvétii Szilvórium

(של פסח)

egy literes üvegben 80 kr.
fél literes üvegben 40 kr-ért kapható.

357-1-1

Hoff János malátakészítményei

gyengélkedők és betegek részére.

Hoff János-féle maláta egészségi ital

Mell-, tüdő- és gyomorbetegségeknél, emésztési zavaroknál, általános gyöngeségnél, úgymint lábbadozók részére kiválóan jönak bizonyult jóízű erősítő szer.

Több mint 10 év óta vásárolok önnél a maláta egészségi sör és a többi maláta készítményeket. Ez az egyedüli szer, mely nőmnek az egészségét visszaadta. Kérek egy újabb szállítást.

Bögnér C. Wien, Hofmühlgasse.

Hoff János-féle süritett malátakivonat.

Torok és Bronchial-hurutnál, úgymint régi köhögésnél, kiválóképen ajánlható gyermekek lélegző szervének megbetegedésénél; igen kellemesen bevehető.

Maláta kivonata rendkívül jó erősítő szer. Kérek tehát ismét 5 üveg süritett malátakivonatot, 1 font maláta csokoládét, egy fél zacskó maláta mell bonbonokat küldeni.

Fischer G. Órnagy, 37. gyal. ezr. N.-Várad.

Hoff János-féle maláta-egészségi csokoládé

Gyengélkedésnél, vérszegénység, idegbajnál étvágytalanság és álmatlanságnál kiváló jönak bizonyult. Kiválóképen kellemes ízű, tápláló és különös eredménynyel jár gyenge gyermekekénél és szoptató anyáknál.

Maláta csokoládéja a legkitűnőbb mindazok között, melyeket ismerek. E kellemes italt kronikus gyomor, illetőleg emésztési zavaroknál vérszegénység- és általános gyöngeségnél mindig jó eredménnyel használtam.

Dr. Nicolai orvos Triebelben.

Hoff János-féle maláta kivonat mellbonbonok.

Köhögés, rekedtség, elnyájkodásnál felülmulhatatlan. A valódi maláta kivonat mell bonbonok emésztési zavarok nélkül tesszesszerűen mennyiségben használhatók.

Csodálatos volt makacs köhögésem gyors megszűnt az ön maláta kivonat-mell cukorkáitól.

von Zedlitz Neukirch Waldenburg.

Maláta mell-cukorkái nagyon jó hatásnak nóm köhögése és asztmatikus fájdalmat ellen.

Busch, lelkész Weischütz.

Kapható Debreczenben : **Csanak József, Rickl Z. József, Félegyházi János, Kontsek Géza és Tóth Kálmán** urak fűszerüzletében.

Budapest : **Török József** gyógyszerész urnál, Király-utca 12. szám és közvetlen

320-8-5

Hoff János cs. és kir. udvari szállítónál **Bécs, I., Graben, Bräunerstrasse 8.**

Prospektusok és ismertetések ingyen és bérmentve.

A gazdaközönség és a gépkereskedők figyelmébe!

Gazdasági géposztályunk raktáraiban, az éppen lefolyt üzletév váratlanul gyenge forgalma, mindennemű gazdasági gépekből, u. m.:

4, 6 és 8 HP gőzcséplőkészletek, járgányok és járgányos cséplőgépek, Backer-rendszerű és Vidats-féle rosták, egy és többvasu ekék, boronák, rögtörő hengerek, vetőgépek, tengeri vetőkészülékek, aratógépek és fűkaszálók, szecskavágók, repavágók és zuzók, kukorica morzsolók és csöves tengeri darálók egy és két járatu őrlőmalmok, olajpresek stb. stb.

nagymérvű készlet összerolódását okozván, igazgatóságunk kapcsolatban azon határozatával, hogy egyes gazdasági gépek további gyártásával teljesen felhagyjunk, ezen nagy készletek, a jövő tavasz folyamán, rendkívüli mérsékelt árakon való eladását akarja eszközölni.

Ezt azon megjegyzéssel hozzuk a t. érdekl. közönség tudomására, hogy az eladás nemcsak egyes darabokban, hanem esetleg kisebb nagyobb tömegekben is történik, a szerint, a mint erre igényt tartó gazdák és hívatott kereskedők jelentkezni fognak.

Ritka alkalom kínálkozik most az érdekelteknek, elismert kitűnő minőségű gazdasági gépeket és eszközöket, rendkívül alacsony árak és előnyös feltételek mellett beszerezni.

Minden ezen tárgyra vonatkozó kérdésközdésre, mely egyenesen hozzánk címzendő, szívesen fogunk felvilágosítással és árajánlatokkal szolgálni. Teljes tisztelettel.

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyár r.-t.
Budapest, Külső váci-ut 29-37.

316-18-8

Kiadó uri lakás.

Nagy-Hatvan-utca

1574. szám alatt

5 szobából álló lakás, többrendbeli mellékhelyiségekkel, pinczével, 2 istállóval, kocsiszinnel és egész udvarral együtt

Május hó 1-től kezdve

kiadó.

Értekezhetni: **Aron Manó és Társa** irodájában, Széchenyi-utca 1811. sz. a.

338-1-1

15 fióktelep.

Tavasza. = 1897. = Nyárra.

15 fióktelep.

Készen és mérték szerinti megrendelésre.

Alapított
1846-ban.

Kassowitz Fülöp

Alapított
1846-ban.

Magyarország legrégebb és legnagyobb

férfi-, fiu- és gyermek-ruhák telepén,

Debreczen, főtér, a Hungáriával szemben

rendelhető és kapható készen minden versenyt kizárólag legolcsóbban férfi és gyermekruhák. Bel- és külföldi szövetmintáimból saját felügyeletem alatt készítették mérték szerinti megrendelésre a legfinomabb öltönyöket 22 frttól kezdve feljebb választás szerint a legdivatosabb szabásban.

Czégem, melynek Magyarországon 15 telepe van, számos kiállításon kitüntetésben részesült. Folyton nagy raktár

gyermekruha-különlegességekben.

Nem tetsző megvásárolt árut kicserélek, vagy az értékét készpénzben visszafizetem. Alólírottak 14 évi működése a helybeli piacon elég biztosíték arra, hogy mindenki a legszolidabb és legpontosabb kiszolgálásban részesül.

Szíves pártfogást kér, tisztelettel

333-9-1

15 fióktelep.

FÉNYES MÓR

üzletvezető.

15 fióktelep.

Hirdetmény.

A tépei ev. reform. egyházközség egy új leányiskola építését határozta el.

Ezen építés foganasításának biztosítása czéljából zárt ajánlati versenytárgyalást hirdet. Az építési költségek 4725 frt 40 kr-ra vannak előirányozva.

Ajánlatok csak az összes építési munkákra tehetők.

Vállalkozni öhajtok felhivatnak, hogy az említett építkezés végrehajtásának vállalására vonatkozó zárt ajánlataikat **f. évi ápril hó 14-ik napjának délelőtti 11 órájáig** a tépei ev. ref. lelkészi hivatalhoz nyújtsák be.

Az ajánlathoz az ajánlati összeg 10%-a készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírokban csatolandó.

Az ajánlatban világosan kiteendő számokkal és betűkkel azon összeg, melyért az ajánlkozó az építési munkákat elvállalni hajlandó; továbbá az, hogy ajánlkozó a terveket, költségvetést és feltételeket ismeri s azokat magára nézve kötelezőknek tartja.

Az építésre vonatkozó tervek költségvetés és feltételek **Tépen (Bihar megye vasuti állomás: Derecske és B.-Ujfalu)** a lelkészi hivatalban naponként megtekinthetők.

Későn érkezett, vagy kellően fel nem szerelt ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Épített egyház fenntartja magának azon jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül, tekintet nélkül az ajánlati összegre, szabadon választhasson, vagy esetleg új árlejtést hirdethessen.

Kelt Tépen, 1897. ápril hó 3.

Az egyháztanács.

Rózsa-arczkenőcs

üdeséget, bájta kölcsönöz az arcznak, nem zsíros s így nappal is használható, nem avasodik soha, eltávolítja a szeplőt és májfoltot; teljesen ártalmatlan; felülmul minden eddigi ilyenmü készítményt; próbára is adunk;

ára 60 kr.

Sudorium

arcz-, kéz- és lábizzadás ellen; háromnapos használat után az izzadás teljesen megszűnik.

ára 60 kr.

Kaphatók:

Franciscs és Fóna

273-4-3 drogeriájában,
Debreczen, Kossuth- (Czepléd) utca 3. sz.
az István malom lisztraktára mellett.

Különlegesség poloskák, bolhák, konyhai férgek, moly, háziállatokon tartózkodó paraziták stb. ellen.

Zacherlin

bámulatatosan hat! Felülmulhatlan

gyorsan és biztosan öli a kártékony férgeket és azért is az emberiség milliói dícsérik és keresik. Ismertető jelei: 1. lepecsételt üveg; 2. a „Zacherl” név.

Debreczenben: Csanak József

„ Csicsó Lajos
„ Czepléd Józsefné
„ Deutsch Albert
„ Pélegyházy János
„ Franciscs és Fóna
„ Fritsch Károly
„ Ganofszy Lajos
„ Geréby Fülöp
„ Havas József
„ Jánossy Béla
„ Király János
„ Klein Bernát
„ Kohn Testvérek
„ Kohn Lajos
„ Kontsek Géza
„ Kovács Mihály
„ Kun József
„ Lusztig Károly
„ Mayer József
„ Parti Ferencz
„ Roth Ignác

Debreczenben: Rickl J. Antal

„ Ifj. Rózsa Lajos
„ Rosenfeld R.
„ Rosenthal Dániel
„ Roth Antal
„ Dr. Rothschnek V. Emil
„ Szabó Zsigmond
„ Szent-Királyi Tivadár
„ Térey József
„ Tóth Kálmán
„ Tóth Sándor
„ Varga Lajos
„ Váray János
Bereettyó-Ujfalu: Ifj. Weiszberger Ig.
Er-Mihályfalva: Grósz Hermann
„ Lévy Vincze
„ Kulesár Gyula
„ Pollák Móríc
H.-Böszörmény: Gemeinbeck József
Hajdu-Nánás: Slachta János
Szoboszló: Körner Béla
Tisza-Füred: Schön Jakab
„ Weizmann József

Naponta érkeznek újonságok.

•• Heimán és Halmágyi •• Női- és Gyermek-felöltők

legnagyobb áruházában rendkívül nagy választékban

a legújabb divatu

kabát, gallér, fichu, bojárkabát, por-, eső- és utazóköpeny, leányköpeny és kabátkák

••••• a legjutányosabb árak mellett kaphatók. •••••

Napernyőkben gyári raktár.

„Csokonai” nyomda és kiadó r.-t. nyomása. 1897.